ÇALIŞTAY DEĞERLENDİRME RAPORU

COP31'e Doğru: Gençlik, Kadın ve Sürdürülebilir Gelecek

Üniversite–Sivil Toplum İş Birliğiyle
Gençlerin ve Kadınların Sürdürülebilir Geleceğin
Tasarımındaki Rolünü Güçlendirme Çalıştayı

10 Kasım | 12.30 - 15.00 | Yaşar Üniversitesi M832

DÜZENLEYEN KURUMLAR

Yaşar Üniversitesi
Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü
Uluslararası Sürdürülebilir Kalkınmada Kadın Derneği (USKD)

YAŞAR ÜNİVERSİTESİ
Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü

USKD Uluslararası Sürdürülebilir Kalkınmada Kadın Derneği

COP31'E DOĞRU: GENÇLİK, KADIN VE SÜRDÜRÜLEBİLİR GELECEK ÇALIŞTAYI DEĞERLENDİRME RAPORU

Üniversite-Sivil Toplum İş Birliğiyle Gençlerin ve Kadınların Sürdürülebilir Geleceğin Tasarımındaki RolünüGüçlendirme Çalıştayı

Düzenleyen Kurumlar: Yaşar Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü & Uluslararası Sürdürülebilir Kalkınmada Kadın Derneği (USKD)
Tarih: 10 Kasım
Saat: 12.30 - 15.00
Yer: Yaşar Üniversitesi M832

ÖZET

Bu rapor, 10 Kasım tarihinde Yaşar Üniversitesi ve USKD iş birliğiyle gerçekleştirilen "COP31'e Doğru: Gençlik, Kadın ve Sürdürülebilir Gelecek" çalıştayı bulgularının akademik bir perspektifle sentezlenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Çalışma kapsamında; döngüsel ekonomi, yenilenebilir enerji, iklim adaleti, su güvenliği ve kentsel ısı adaları temaları, özellikle toplumsal cinsiyet ve gençlik gibi kırılgan demografik gruplar üzerindeki sosyoekonomik etkileri bağlamında incelenmiştir. Elde edilen bulgular, iklim kriziyle mücadelenin yalnızca teknolojik bir altyapı sorunu olmadığını, aynı zamanda yapısal eşitsizliklerin giderilmesini gerektiren çok boyutlu bir politika alanı olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: COP31, İklim Adaleti, Döngüsel Ekonomi, Su Güvenliği, Kentsel Isı Adaları, Toplumsal Cinsiyet, Gençlik.

1. GİRİŞ VE METODOLOJİK ÇERÇEVE

Küresel iklim krizi, sanayi devriminden bu yana benimsenen lineer büyüme modellerinin ve karbon yoğun üretim süreçlerinin bir neticesi olarak gezegensel sınırları aşmış durumdadır. 2026 yılı itibarıyla uluslararası iklim rejiminin en kritik uğraklarından biri olan COP31 süreci, ulusal ve yerel aktörlerin emisyon azaltım hedeflerini ve uyum stratejilerini yeniden revize etmelerini zorunlu kılmaktadır.

Bu rapor, COP31 Çalıştayı kapsamında bir araya gelen çalışma gruplarının (Döngüsel Ekonomi, Yenilenebilir Enerji, İklim Adaleti, Su Güvenliği ve Kentsel Isı Adaları) ürettiği verilerin nitel bir analizini sunmaktadır. Raporun temel sorunsalı, teknik iklim çözümlerinin sosyal adalet ilkeleriyle nasıl entegre edilebileceğidir.

2. DÖNGÜSEL EKONOMİ VE ATIK YÖNETİMİNDE SOSYOEKONOMİK DİNAMİKLER

2.1. Problem Tanımı ve Mevcut Durum Analizi

Geleneksel lineer ekonomi modelinin yerini alması öngörülen döngüsel ekonomi paradigması, uygulamada çeşitli sosyoekonomik bariyerlerle karşılaşmaktadır. Çalıştay bulgularına göre, sürdürülebilir ve çevre dostu ürünlerin fiyat esnekliğinin düşük olması ve yüksek maliyetleri, alt ve orta gelir gruplarının bu ürünlere erişimini kısıtlamaktadır. Söz konusu ürünlerin mekânsal dağılımında da asimetri gözlemlenmekte; çevreci ürünler genellikle belirli zincir marketlerde yoğunlaşırken, yerel tedarik ağları bu dönüşümün dışında kalmaktadır.

2.2. Stratejik Politika Önerileri

Döngüsel ekonominin tabana yayılması amacıyla şu stratejiler önerilmektedir:

- Kamusal Teşvik Mekanizmaları: Atık ayrıştırma ve geri dönüşüm süreçlerine katılımı artırmak için "Geri Dönüşüm Kartı" gibi mikro-finansal teşvik sistemleri geliştirilmelidir. Bu sistem, elde edilen çevresel kazanımın bireylere gıda veya ulaşım sübvansiyonu olarak geri dönmesini sağlamalıdır.
- Yasal Düzenleme ve Entegrasyon: Ticari işletmeler ve vakıflar için geri dönüşüm süreçlerini standardize eden yönetmelikler yürürlüğe konulmalı, ambalaj sektöründe "yeniden dolum" sistemleri yasal zorunluluk kapsamına alınmalıdır.
- Eğitim ve Katılımcılık: Örgün eğitim müfredatlarına uygulamalı ekoloji dersleri eklenmeli; yerel yönetimler aracılığıyla farklı yaş gruplarına yönelik kamusal alanlarda bilinçlendirme atölyeleri düzenlenmelidir.

3. YENİLENEBİLİR ENERJİ DÖNÜŞÜMÜ VE TOPLUMSAL KIRILGANLIKLAR

3.1. Enerji Krizinin Demografik Etkileri

Fosil yakıt rezervlerinin tükenme eğilimi ve artan küresel enerji talebi, mevcut üretim pratiklerinin sürdürülebilirliğini ortadan kaldırmıştır. Çalıştay verileri, bu krizin özellikle gençler ve kadınlar üzerinde asimetrik bir yük oluşturduğunu göstermektedir:

- Gençlik Üzerindeki Etkiler: Enerji maliyetlerindeki artışın sanayi üretimini daraltması, genç istihdamını doğrudan ve negatif yönde etkilemektedir.
- Toplumsal Cinsiyet Eksenindeki Etkiler: İklim şokları ve enerji yoksulluğu, hane içi yeniden üretim süreçlerinde kadınların iş yükünü artırmakta, kamusal alana katılımlarını sınırlandırmaktadır.

3.2. Yapısal Sorunlar ve Çözüm Modelleri

Makro düzeydeki enerji yoğunluklu sanayileşme ve dijitalleşmenin yanı sıra, mikro düzeydeki yalıtımsız yapı stoku ve fosil yakıtlı ulaşım bağımlılığı krizin derinleşmesine neden olmaktadır. • Makro Ölçekli Öneriler: Yerel yönetimler öncülüğünde kentsel yenilenebilir enerji üretim sahalarının kurulması, binalarda enerji verimliliği ve ısı yalıtımı standartlarının katılaştırılması ve elektrikli raylı sistemlerin kentsel ulaşımda dominant hale getirilmesi.

• Mikro ve Sosyal Öneriler: Kent içi atıl alanlarda kadın ve gençlik liderliğinde "mikro enerji kooperatiflerinin" ve dikey tarım uygulamalarının desteklenmesi. Bu tür lokal inisiyatiflerin, davranışsal iktisat bağlamında kısa vadede %10-15 aralığında enerji tasarrufu sağlama potansiyeli bulunmaktadır.

4. İKLİM ADALETİ VE SOSYOMEKÂNSAL EŞİTSİZLİKLER

4.1. Kavramsal Çerçeve ve Türkiye Örneği

İklim adaleti; emisyon oranlarındaki tarihsel sorumluluk ile iklim şoklarına maruz kalma düzeyi arasındaki ters orantıyı sorunsallaştırır. Küresel kuzey ile küresel güney arasındaki bu eşitsizlik, ulusal ölçekte de sosyomekânsal ve sınıfsal farklılıklar olarak tezahür etmektedir.

- Sosyomekânsal Ayrışma: Türkiye'deki kentsel afet (sel, taşkın vb.) verileri, altyapı yatırımlarından yoksun alt gelir grubu mahallelerinin ve bodrum katlarda yaşayan nüfusun, yüksek gelirli güvenlikli sitelere kıyasla çok daha yüksek risk altında olduğunu göstermektedir.
- Toplumsal Cinsiyet Boyutu: Afet anlarında kadınların ölüm oranlarının yüksekliği, yapısal eşitsizliklerin ve temel hayatta kalma eğitimlerindeki eksikliklerin bir sonucudur. Ayrıca, küresel ısınmanın faturasının bireysel ev içi tüketime kesilmesi, asıl emisyon kaynağı olan dev sanayileri gizleyen bir "hedef şaşırtma" stratejisi olarak değerlendirilmektedir.

4.2. Adaleti Tesis Etmeye Yönelik Yaklaşımlar

- Mülkiyet ve Temsiliyet Hakları: Özellikle kırsal bölgelerde kadınların toprak mülkiyeti ve miras hakları önündeki engellerin kaldırılarak karar alma süreçlerine entegrasyonu sağlanmalıdır.
- Kurumsal Düzenlemeler: Ulusal ölçekte bir "İklim Adaleti Haritası" çıkarılarak risk analizi yapılmalı; politika yapım süreçlerinde "Gelecek Nesiller Temsilciliği" gibi yeni kurumsal mekanizmalar inşa edilmelidir. Endüstriyel firmaların yeşil aklama (greenwashing) faaliyetleri veri odaklı denetimlere tabi tutulmalıdır.

5. SU GÜVENLİĞİ VE HİDRO-POLİTİK STRATEJİLER

5.1. Küresel Su Krizi ve COP31 Gündemi

Su güvenliği; insan güvenliği ve çevresel güvenlik (paradigmalarının kesişim noktasında yer almaktadır. COP31 hedefleri doğrultusunda, kuraklık, su kıtlığı ve tatlı su rezervlerindeki kirlenme, uluslararası ilişkilerde gerilim potansiyeli taşıyan majör kriz alanlarıdır.

5.2. Entegre Su Kaynakları Yönetimi

- Tarımsal Su Yönetimi: Geleneksel ve vahşi sulama yöntemleri terk edilerek hidro-verimli akıllı sulama sistemlerine ve kuraklığa dirençli tarımsal paternlerine geçiş hızlandırılmalıdır.
- Hidro-Diplomasi ve Uluslararası İş birliği: Sınır aşan suların yönetiminde, bölgesel çatışma yerine veri paylaşımına dayalı, ortak havza yönetimi prensipleri benimsenmelidir.
- İklim Finansmanı ve Teknoloji Transferi: Küresel güney ülkelerine su altyapılarının yenilenmesi ve desalinasyon sistemleri için finansman ve teknoloji desteği sağlanmalıdır. Gelişmekte olan bölgelerde, kadınların su tedarikine harcadığı emeği minimize edecek "güneş enerjili su istasyonları" gibi lokal teknolojik müdahaleler yaygınlaştırılmalıdır.

6. KENTSEL ISI ADALARI VE YEŞİL ALTYAPI

6.1. Sorunun Fenomenolojisi

Kentsel Isı Adası etkisi; yoğun yapılaşma, düşük albedo değerine sahip asfalt/beton yüzeyler ve azalan bitki örtüsü nedeniyle kent merkezlerinin kırsal çepere göre daha fazla ısı depolaması ve bu ısıyı koruması durumudur.

6.2. Yeşil Altyapı Entegrasyonu

Termal konforun artırılması ve enerji talebinin düşürülmesi için kentsel planlamaya yönelik şu adımlar zaruridir:

- Kentsel açık ve yeşil alanların imar baskısından korunması.
- Bina ölçeğinde sürdürülebilir mimari pratiklerin yapı ruhsatlandırma süreçlerinde standart hale getirilmesi.
- Geçirimsiz sert zeminlerin sökülerek rekreasyonel yeşil alanlara dönüştürülmesi; yapı kabuklarında "çatı/cephe bahçeleri" uygulamalarının teşvik edilmesi.

7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

"Geleceği Beklemiyoruz, Birlikte Tasarlıyoruz" mottosuyla yola çıkan bu çalıştay kapsamında elde edilen verilerin analizi, iklim kriziyle mücadelenin salt teknokratik kararlarla veya altyapısal yatırımlarla çözülemeyeceğini tespit etmiştir. Sürdürülebilir bir ekolojik dönüşüm ancak; gelir adaletsizliğinin onarıldığı, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlandığı, genç nüfusun karar alma süreçlerine güçlü bir şekilde entegre edildiği ve doğal kaynak yönetiminin uluslararası barış perspektifiyle ele alındığı “adil bir dönüşüm” çerçevesinde mümkündür. Yaşar Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi ile USKD öncülüğünde gerçekleştirilen bu etkinlik, Türkiye'nin COP31 sürecindeki diplomatik ve ekolojik vizyonunu güçlendirmek için akademi ve sivil toplumun ortak akıl üretebilme kapasitesini başarıyla ortaya koymuştur.